

בתחנון ובתפלה פניך נקדם.

כהודעת לענו מקדם: מחרון אפך שוב. כמו בתורתך כתוב

שמות פרק לב יי-ג: וְעַתָּה הִנֵּיחָה לִי וַיִּחַר אַפִּי בָּהֶם וְאָכְלָם וְאַעֲשֶׂה אוֹתָהּ לְגוֹי גְּדוֹל:

רש"י: הניחה לי - עדיין לא שמענו שהתפלל משה עליהם והוא אומר הניחה לי אלא כאן פתח לו פתח והודיעו שהדבר חלוי בו שאם יתפלל עליהם לא יכלס:

וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי ד' אֱלֹקָיו וַיֹּאמֶר לָמָּה ד' יַחַר אַפּוֹ בְּעַמּוֹ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכַח גְּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה: לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לֵאמֹר בְּרָעָה הוֹצִיאָם לְהָרֹג אֹתָם בְּהָרִים וּלְכַלֵּתָם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה שׁוֹב מִחֲרוֹן אַפּוֹ וְהִנֵּחָם עַל הַרְעָה לְעַמּוֹ: זָכַר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ וַתְּדַבֵּר אֲלֵהֶם אַרְבָּה אֶת זֶרְעָכֶם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲתָן לְזֶרְעָכֶם וְנִחַלְוּ לְעַלְמָם:

דברים ג כג: ואתחנן אל ד' בעת ההיא לאמר א"ד יקו"ק אתה החלות להראות את עבדך... רש"י - פתח להיום עומד ומתפלל לע"פ שגזירה גזירה אמר לו ממך למדתי שאמרת לי ועתה הניחה לי וכי תופס הייתי כך אלא לפתוח פתח שני היה חלוי להתפלל עליהם כמו כן הייתי סבור לעשות עכשיו:

דברים ט כו-כו: וְאַתָּה פָּלַל אֶל ד' וַאֲמַר א"ד יקו"ק אל תשחת עמך וְנִחַלְתָּהּ אֲשֶׁר פָּדִיתָ בְּגִדְלָהּ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה: זָכַר לְעֲבָדֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אֵל תִּפְּן אֶל קִשֵּׁי הָעַם הַזֶּה וְאֵל רָשָׁעוֹ וְאֵל חַטָּאתוֹ:

השמות הנוכרים כאן אדון במידת רחמים - רמב"ן

שמות לג יד: וַיִּנָּחֶם ד' עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ:

~*~*~*~*~*~

רחוק והסתר פנים ע"י עונות וחטאים

ישיעיה נט א-ב: הֵן לֹא קִצְרָה יָד ה' מִהוֹשִׁיעַ וְלֹא כִבְדָה אֲזָנוֹ מִשְׁמוֹעַ: כִּי אִם עֲוֹנוֹתֵיכֶם הִיוּ מְבַדְּלִים בֵּינֵיכֶם לְבֵין אֱלֹקֵיכֶם וְחַטֹּאוֹתֵיכֶם הִסְתִּירוּ פָנִים מִפְּנֵי מִשְׁמוֹעַ:

תרגום יונתן: אלהן חוביכון הוו מפרשין ביניכון לבין אלקכון, וחטאיכון גרמו לסלקא אפי שכנתא מנכון מלקבלא צלותכון:]

ג' פעמים ביום מתפללים על קרבת ה': "והחזירנו - בתשובה שלימה - לפניך"

"וסלחת לעוננו ולחטאתנו - ונחלתנו". פרש"י: ונחלתנו - ותחננו לך לנחלה מיוחדת. זו היא נקשת 'ונפלינו אני ועמך' [ונפלינו אני ועמך פרש"י: ונהיה מונדלים בדבר הזה מכל העם כמו והפלה ה' בין מקנה מזרע וגו'] שלא תשרה שכינתך על אומות העולם:

ובצל כנפיך נחסה ונתלונן

וי"ו החיבור - נמשך מן 'מחרון אפך שוב' שבצל וכו'

תהילים יז: שְׁמִרְנִי בְּאִישׁוֹן בֵּית עֵין בְּצֵל בְּנִפְיָהּ תַּסְתִּירֵנִי:

תרגום יונתן: בטולא דשכנתך תטמור יתי:

תהילים לו: וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל בְּנִפְיָהּ יַחֲסִיּוּ:

תהילים נז: וּבְצֵל בְּנִפְיָהּ אָחֶסֶה עַד יַעֲבֹר הַזֹּהוֹת:

תהילים צא: יֵשֶׁב בְּסֶתֶר עֲלִיּוֹן בְּצֵל ש' יְתַלּוֹן. בְּאַבְרָתוֹ

יִסֵּךְ לָהּ וְתַחַת בְּנִפְיָהּ תִּחְסֶה

רש"י: יושב בסתר עליון - מי שהוא חוסה בסתר כנפי השכינה, הוא יתלונן בללו, שהקב"ה מגין עליו. הרי משה רבינו זה משיא את בני האדם לחסות בכנפי השכינה.

כיום וירד ד' בענן

שמות לד, ה' ובמדבר יא, כה (סוף בהעלותך)
תרגום יונתן: ואתגלי יי בענני (בענן) איקר שכינתיה
אברבנאל על שמות לד, ד-י

יספר הכתוב איך קיים הקב"ה כל מה שיעד למשה... מה שאמר לו "ושמתך בנקרת הצור ושכותי כפי עליך" שענינו שיוסוך עליו ה' בענן כבודו, כי ה'כף' הוא הענן. וכנגד זה אמר:

"וירד יי" בענן ויתיצב עמו שם", רוצה לומר: שירדה השגחת ה' שם להשפיע עליו בעננו. ואמרו: "ויתיצב עמו שם", אינו חוזר לשי"ת שנצב על משה, ולא למשה שנצב לפני ה'. אבל הוא חוזר אל הענן שזכר, שעמד עם משה, כמו שיעדו (לעיל לג, כב): "ושכותי כפי עליך":

מורה נבוכים חלק א פרק מג:

"כנף" - שם משותף, ורוב שתופו מצד ההשאלה.

הנחתו הראשונה - לכנפי בעל החיים הפורות, "כל צפור כל כנף", "כל צפור כנף אשר תעוף בשמים".

ואחרי כן הושאל לכנפות הבגדים וזויותיהם, "על ארבע כנפות כסותך". ואחרי כן הושאל לקצוות המיושב מן הארץ ופאותיה הרחוקות ממקומותינו, "לאחוז בכנפות הארץ", "מכנף הארץ זמירות שמענו". ואמר איבן גנאח, שהוא יבוא גם כן בענין ההסתר, דומה לערבי אשר יאמר, "כנפת אלשי" - בענין 'הסתרתיו'; ואמר בפרוש "ולא יכנף עוד מוריך" - ולא יסתור ממך 'מוריך' ולא יתעלם - וזה פרוש נאה. וממנו אצלי, "ולא יגלה כנף אביו" - לא יגלה סתר אביו; וכן "ופרשת כנפיה על אמתך", פרושו אצלי, פרוש סתריך על אמתך:

ולפי זה הענין, אצלי, הושאל 'כנף' לבורא ית' וכן למאלכים כי המלאכים אינם בעלי גופות לפי השקפתנו כמו שאבאר. ואמרו, "אשר באת לחסות

תחת כנפיו", פרושו, אשר באת לחסות תחת סתרו.

[ב"י סי' קפח בשם השבלי הלקט (סי' קנו): פירש ה"ר בנימין [בפירוש תוכן הברכה השלישית של ברכת המזון] לפי שצריכים אנו להזכיר מלכות שמים ומלכות בית דוד ובית המקדש לפי שאר"ל (מדרש שמואל פ"ג) ביום שנחלק [מלכות] בית דוד כפרו בשלשה דברים בהקב"ה ובית המקדש ומלכות בית דוד, ואין נגאלין עד שיתודו ויתבעו שלשתן. וגם בתפילה מזכירין שלשתן 'מששן ומבטח לצדיקים' - זו מלכות שמים, 'בונה ירושלים' - זה בית המקדש, 'מצמיח קרן ישועה' - זה מלכות בית דוד:]

תיאור של גירות [1] להסתופף תחת כנפי השכינה: כתב הרמב"ם (פ"ג מהל' איסורי ביאה א-ד) "כששלשה דברים נכנסו ישראל לבית במילה וטבילה וקרבן: וכן לזירות כשירצה העכו"ם להכנס לבית ולהסתופף תחת כנפי השכינה ויקבל עליו עול תורה, צריך מילה וטבילה והרצאת קרבן. [2] להכנס תחת כנפי השכינה: פרש"י (בראשית יב, ה) ד"ה הגפס אשר עשו בחרן "שהכניסן תחת כנפי השכינה, אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים. ומעלה עליהם הכתוב כאלו עשאוה". הרבה השתמשו חז"ל בגמ' ובמדרשים בלשון "להכנס תחת כנפי השכינה" עבור גירות. [3] לחסות תחת כנפי השכינה: במגילת רות ב: י: "יָשָׁלַם ה' פְּעֻלָּהּ וַיְהִי מִשְׁפָּרְתָּהּ שְׁלָמָה מֵעַם ה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר קָאֵת לְחַסוֹת מִתַּחַת כְּנָפָיו" ובתרגום "דאחת לאיתגריא ולאחבאה תחות טלל שכינת יקריה."

תעבר על פשע ותמחה אשם.

כיום ויתיצב עמו שם:

רש"י על שמות פרק לג פסוק יט

(יט) ויאמר אני אעביר וגו' - הגיעה שעה שתראה בכבודי מה שארשה אותך לראות. לפי שאני רוצה וצריך ללמדך סדר תפלה. שכשנצרכת לבקש רחמים על ישראל הזכרת לי זכות אבות, כסבור אתה שאם תמה זכות אבות אין עוד תקוה? אני אעביר כל מדת טובי לפניך על הצור ואתה צפון במערה: וקראתי בשם ה' לפניך - ללמדך סדר בקשת רחמים אף אם תכלה זכות אבות (ר"ה יז) וכסדר זה שאתה רואה אותי מעוטף וקורא י"ג מדות הוי מלמד את ישראל לעשות כן, וע"י שיזכירו לפני רחום וחנון יהיו נענין כי רחמי לא כלים:

תאזין שועתנו ותקשיב מנו מאמר

את מה שמיד נשוע ונאמר: "וסלחת לעוננו ולחטאתנו, ונחלתנו. סלח לנו אבינו כי חטאנו. מחל לנו מלכנו כי פשענו"

כיום ויקרא בשם ד'.

לפי רש"י ע"פ הרא"ם משה רבינו התפלל אז - וה' ענהו - כך יאזין ויקשיב ויעננו על תפלתנו לסליחה ומחילה
רש"י: ויקרא בשם ה' - מתרגמינן וקרא בשמא דה':

ר"א מזרחי שם: ויקרא בשם ה' מתורגם "וקרא בשמא דה'". פירוש, וימייץ מזה שיהיה משה הקורא - שאלו היה השם הקורא, היה מתורגם,

"וקרא בשמא ה" שפירושו "ויקרא ה' בשם":